

ШЭ(СЬ) ШЧЫРЫХ І СТРОГІХ КРЫТЫКАЎ

Чытачы нашай газеты, паўна, пры-
звычайна ўжо бачылі на яе старон-
ках рубрыку: «Дыскусіі». На парадку
дня: раманы. Вось ужо амаль два ме-
сяцы ў газеце выходзіць гаворка аб
сучасным беларускім рамане, аб яго
поспехах і няўдачах, аб персону-
вах далайшага развіцця гэтага жанру
літаратуры.

Аднак гаворка гэтай ідзе не толькі
на старонках газеты «Літаратура і
мастацтва», яна вядзецца ў клубках
і бібліятэках, чытальных залах і да-
ма культуры. Раманы беларускіх
пісьменнікаў абмяркоўваюць на кан-
ферэнцый і дыскусіях чытачы. На-
туральна, што там, у працэсе жывой
і непасрэднай гаворкі, можна па-
лучыць німаля цікавей і трапней назіранніў, думак, меркаванняў, заўваг адносна тых
іхных твораў, што там часам закрываюцца такія пытанні, на якія не заўсёды звар-
таюць увагу нашы крытыкі і пісьменнікі.

Надаўна адбылася канферэнцыя чытачоў у Дому культуры спецтраста № 2 «Будні-
дустрыя». Яна была падрыхтавана бібліятэкай № 11 (загадчыні Л. Фрыў) і № 12 (загад-
чыні А. Маторнава) горада Мінска. Калі даўжэсць чытачоў сабралася ў лекцыйнай зале
Дому культуры, каб пагаварыць аб раманах І. Мележа «Люды на балюце» і І. Шамякіна
«Сэрца на далоні», у выступленнях чытачоў гучала шырока запланаванасць дельных
асобных чытачых зрабілі шэраг істотных заўваг адносна вартасці гэтых дзвюх кніжак,
засяроджваючы сваю увагу глагольным чынам на персанажах твораў.

На канферэнцыі пазымаў наш ірэспандэнт. Ён запісаў выступленні шасці чыта-
чоў. Думаецца, што тое каштоўнае, што ў іх ёсць, будзе цікава для ўдзельнікаў нашай
дыскусіі аб рамане імяна ў такім выглядзе як яно прагучала там, у лекцыйнай зале
Дому культуры спецтраста № 2.

С. БУЛІЦКА, выхавальніца рабочага інтэрната:

— Я вельмі хвалю-
юся, дарагія тавары-
шы. Ішла сюды і ду-
мала, што тут будзе
аўтар кнігі. «Люды
на балюце» Іван Паўлавіч
Мележ. Яго няма, але
настроілася на такі
лад, што не магу ніяк
спукаюцца. Чаму я
так расхвалывалася?
Бо кніга гэтая мяне
дужа зацікавіла, уз-
радавала і, калі хоча-
це ведаць, агітвала.

Ганну. І вельмі радася бачыць, адчу-
ваю, што гэтаму панаванню гора хутка
будзе канец што і сюды, у Курані,
прыдзе новае жыццё. Яго нясё сюды і
куранскі хлопец Міканор. Ён многата
яшчэ не разуме, але ўжо ніколі не змя-
ніцца са старым парадкам, ён змага-
ецца з ім ўсё душой. Часам гэтак яго
абурэнне выглядае найўсім, воль хопі
бы тады, перад калідамі, калі ён адга-
ворвае маці калюць кабанчыка, спрача-
ецца з бацькам, якога ледзь жывога пры-
везлі з гасцей. І ўсё ж Міканор мне па-
дабаецца — сваёй этанакраванасцю,
непрымырасцю, чэснасцю.

Што яшчэ хочацца сказаць? Я ўжо
гаварыла аб незвычайнай дакладнасці,
паўнаце апісанняў І. Мележа. Вельмі
хораша падае ён і пейзаж Палесся. Ма-
лоні пейзаж заўсёды адпавядае на-
строю герояў. У заключэнне хацу ска-
заць, што я з вальмім нецярпеннем ча-
каю новых сустрэч з героямі рамана
«Люды на балюце».

З. АСТАПЕНКА, работніца камвольнага камбіната:

— Ну, тут Буліцкая
гаварыла, што ёй вельмі
хелася, каб Васіль і
Ганна паканілі-
ся. Пісьменнік мог
гэта зрабіць, але ж г-
та было б непраўдліва.
Жыццё, яким жыву ў
той час Курані, усім
сваім ладом прычыла
спраць ішчасця Васіля

і Ганны, Раман І. Мележа мне так-
сама вельмі спадабаўся. Калі чыта-
ла, не магла адарвацца, нават на
работу з сабой брала, каб пачытаць
у перапынку.

Крышачку больш хацу сказаць
пра рамана І. Шамякіна «Сэрца на
далоні». Чытала кнігу з вялікай
цікавасцю. Асабліва спадабаўся
мне доктар Яраш. Спадабаўся
сваім адноснам да працы, да
працы. Прада, я не зусім раз-
брыўся ў яго смейным жыцці.
Семінаць галоў працяг. Яраш
з жонкай. А яна ўсё раўнае. Ня-
хай сабе раўнае, але ж не так. Ён
разумна нейка неадраваў, проста
да вар'яцтва даходзіць. Ду-
маецца, што І. Шамякін піша так
дзеля займальнасці, каб пачытаць
ціх нервы чытача.

У рамане «Сэрца на далоні» пісьмен-
нік стварыў і некалькі вобразў маладых
людзей — нашых сучаснікаў. Воль Та-
раса — прыёмны сын Яраша. Ён сумленна
працуе, брыгадэр брыгады камунісцкай
працы. Але ён атрымаў нейкі сум-
ні, аднастайны. Славик мне падабаецца
дужа. Ён больш жыццёвы. І калі б ме-
жэ, даўчыце, даўчыце выбраў паміж Та-
расам і Славікам, я б выбрала Славіка.
Схематычна, бедна паказаны І. Шамя-
кіным і члены камунісцкай брыгады.

Тут жа, даручы, хочацца сказаць яшчэ,
што мне вельмі падабаюцца творы Ва-
сілья Быкава, асабліва яго апавесці
«Трыяна ракет» і «Альпійская балада»
з Іванам Цярэшкікам.

З. КРАСЕНЬКА, вучаніца 10-га класа:

— Разумею, мне
сёння дзякка гаварыць
пра Івана Паўлавіча
Мележа. Я чытала яго
творы раней. Памятаю
апавадні, памятаю
раман «Мінскі напра-
мак». І воль прачыта-
ла «Люды на балю-
це». Гэты раман так
адзіваўнае ад яго
ранейшых рэчаў, што
проста здаецца, быц-
цам ён напісаны ча-
каў новым яго рамане
дзеля новага манера
новы стыл п'яма.

Я не буду пераканваць тут змест твора,
я буду падрабязна пераканваць жыццё
кураўнаў. Думаю, што раман усё чыта-
лі. Спачу толькі, што расказанае пі-
сьменнікам вельмі ўраза, Маленюка
вяскава Курані, Вакол яе — непраходны
балюты. І воль на гэтай выспіцы жыць
людзі. Яны ў Куранях розныя і разам з
тым нечым падобны адна аднаго. Па-
добны тым, што большасць з іх жы-
цьёў вяска і бедна, у вечнай нястачы.
Каб жыць тут, трэба змагацца — з
вечнымі клопатамі, з беспрасветнай бядою.
Здавалася б, чым можна быць цікавае
гэтае жыццё мне, школьніцы шчасце

А. ГАФШЭЙН,
ваеннаслужачы:

Я не беларус. У
Беларусі жыў два га-
ды, і прызнаюся шы-
ра, раней меў вельмі
цімянае ўяўленне аб
літаратуры беларуска-
га народа. Цяпер па-
знаёміўся з ёю бліжэй
і вельмі рады гэтаму
знаёмству. Надаўна
прачытаў «Сэрца на
далоні» І. Шамякіна.
Кніга спадабалася. Спа-
дабалася яе героі —
доктар Яраш, Зося,
Славик. Спадабалася

А. ГАФШЭЙН,
ваеннаслужачы:

псіхалагічнага адлюстравання жыцця. Вядома так-
сама, што ў яго манеры і транспасі тонкай дэталі,
жэст адвольнае «хоплівае» і знешні «фізічны»
бок з'явіўся, аб вынасце, рух, фарбы. «Птушкі
і гнёзды» — новае пацярпелася зноў абавязіць
таленту пісьменніка і рэзкім з тым дэталізаваць
пункт гледжання, што Я. Брыль, бласпярчы, ска-
заў, раней меў вельмі
цімянае ўяўленне аб
літаратуры беларуска-
га народа. Цяпер па-
знаёміўся з ёю бліжэй
і вельмі рады гэтаму
знаёмству. Надаўна
прачытаў «Сэрца на
далоні» І. Шамякіна.
Кніга спадабалася. Спа-
дабалася яе героі —
доктар Яраш, Зося,
Славик. Спадабалася

псіхалагічнага адлюстравання жыцця. Вядома так-
сама, што ў яго манеры і транспасі тонкай дэталі,
жэст адвольнае «хоплівае» і знешні «фізічны»
бок з'явіўся, аб вынасце, рух, фарбы. «Птушкі
і гнёзды» — новае пацярпелася зноў абавязіць
таленту пісьменніка і рэзкім з тым дэталізаваць
пункт гледжання, што Я. Брыль, бласпярчы, ска-
заў, раней меў вельмі
цімянае ўяўленне аб
літаратуры беларуска-
га народа. Цяпер па-
знаёміўся з ёю бліжэй
і вельмі рады гэтаму
знаёмству. Надаўна
прачытаў «Сэрца на
далоні» І. Шамякіна.
Кніга спадабалася. Спа-
дабалася яе героі —
доктар Яраш, Зося,
Славик. Спадабалася

псіхалагічнага адлюстравання жыцця. Вядома так-
сама, што ў яго манеры і транспасі тонкай дэталі,
жэст адвольнае «хоплівае» і знешні «фізічны»
бок з'явіўся, аб вынасце, рух, фарбы. «Птушкі
і гнёзды» — новае пацярпелася зноў абавязіць
таленту пісьменніка і рэзкім з тым дэталізаваць
пункт гледжання, што Я. Брыль, бласпярчы, ска-
заў, раней меў вельмі
цімянае ўяўленне аб
літаратуры беларуска-
га народа. Цяпер па-
знаёміўся з ёю бліжэй
і вельмі рады гэтаму
знаёмству. Надаўна
прачытаў «Сэрца на
далоні» І. Шамякіна.
Кніга спадабалася. Спа-
дабалася яе героі —
доктар Яраш, Зося,
Славик. Спадабалася

псіхалагічнага адлюстравання жыцця. Вядома так-
сама, што ў яго манеры і транспасі тонкай дэталі,
жэст адвольнае «хоплівае» і знешні «фізічны»
бок з'явіўся, аб вынасце, рух, фарбы. «Птушкі
і гнёзды» — новае пацярпелася зноў абавязіць
таленту пісьменніка і рэзкім з тым дэталізаваць
пункт гледжання, што Я. Брыль, бласпярчы, ска-
заў, раней меў вельмі
цімянае ўяўленне аб
літаратуры беларуска-
га народа. Цяпер па-
знаёміўся з ёю бліжэй
і вельмі рады гэтаму
знаёмству. Надаўна
прачытаў «Сэрца на
далоні» І. Шамякіна.
Кніга спадабалася. Спа-
дабалася яе героі —
доктар Яраш, Зося,
Славик. Спадабалася

псіхалагічнага адлюстравання жыцця. Вядома так-
сама, што ў яго манеры і транспасі тонкай дэталі,
жэст адвольнае «хоплівае» і знешні «фізічны»
бок з'явіўся, аб вынасце, рух, фарбы. «Птушкі
і гнёзды» — новае пацярпелася зноў абавязіць
таленту пісьменніка і рэзкім з тым дэталізаваць
пункт гледжання, што Я. Брыль, бласпярчы, ска-
заў, раней меў вельмі
цімянае ўяўленне аб
літаратуры беларуска-
га народа. Цяпер па-
знаёміўся з ёю бліжэй
і вельмі рады гэтаму
знаёмству. Надаўна
прачытаў «Сэрца на
далоні» І. Шамякіна.
Кніга спадабалася. Спа-
дабалася яе героі —
доктар Яраш, Зося,
Славик. Спадабалася

псіхалагічнага адлюстравання жыцця. Вядома так-
сама, што ў яго манеры і транспасі тонкай дэталі,
жэст адвольнае «хоплівае» і знешні «фізічны»
бок з'явіўся, аб вынасце, рух, фарбы. «Птушкі
і гнёзды» — новае пацярпелася зноў абавязіць
таленту пісьменніка і рэзкім з тым дэталізаваць
пункт гледжання, што Я. Брыль, бласпярчы, ска-
заў, раней меў вельмі
цімянае ўяўленне аб
літаратуры беларуска-
га народа. Цяпер па-
знаёміўся з ёю бліжэй
і вельмі рады гэтаму
знаёмству. Надаўна
прачытаў «Сэрца на
далоні» І. Шамякіна.
Кніга спадабалася. Спа-
дабалася яе героі —
доктар Яраш, Зося,
Славик. Спадабалася

псіхалагічнага адлюстравання жыцця. Вядома так-
сама, што ў яго манеры і транспасі тонкай дэталі,
жэст адвольнае «хоплівае» і знешні «фізічны»
бок з'явіўся, аб вынасце, рух, фарбы. «Птушкі
і гнёзды» — новае пацярпелася зноў абавязіць
таленту пісьменніка і рэзкім з тым дэталізаваць
пункт гледжання, што Я. Брыль, бласпярчы, ска-
заў, раней меў вельмі
цімянае ўяўленне аб
літаратуры беларуска-
га народа. Цяпер па-
знаёміўся з ёю бліжэй
і вельмі рады гэтаму
знаёмству. Надаўна
прачытаў «Сэрца на
далоні» І. Шамякіна.
Кніга спадабалася. Спа-
дабалася яе героі —
доктар Яраш, Зося,
Славик. Спадабалася

псіхалагічнага адлюстравання жыцця. Вядома так-
сама, што ў яго манеры і транспасі тонкай дэталі,
жэст адвольнае «хоплівае» і знешні «фізічны»
бок з'явіўся, аб вынасце, рух, фарбы. «Птушкі
і гнёзды» — новае пацярпелася зноў абавязіць
таленту пісьменніка і рэзкім з тым дэталізаваць
пункт гледжання, што Я. Брыль, бласпярчы, ска-
заў, раней меў вельмі
цімянае ўяўленне аб
літаратуры беларуска-
га народа. Цяпер па-
знаёміўся з ёю бліжэй
і вельмі рады гэтаму
знаёмству. Надаўна
прачытаў «Сэрца на
далоні» І. Шамякіна.
Кніга спадабалася. Спа-
дабалася яе героі —
доктар Яраш, Зося,
Славик. Спадабалася

псіхалагічнага адлюстравання жыцця. Вядома так-
сама, што ў яго манеры і транспасі тонкай дэталі,
жэст адвольнае «хоплівае» і знешні «фізічны»
бок з'явіўся, аб вынасце, рух, фарбы. «Птушкі
і гнёзды» — новае пацярпелася зноў абавязіць
таленту пісьменніка і рэзкім з тым дэталізаваць
пункт гледжання, што Я. Брыль, бласпярчы, ска-
заў, раней меў вельмі
цімянае ўяўленне аб
літаратуры беларуска-
га народа. Цяпер па-
знаёміўся з ёю бліжэй
і вельмі рады гэтаму
знаёмству. Надаўна
прачытаў «Сэрца на
далоні» І. Шамякіна.
Кніга спадабалася. Спа-
дабалася яе героі —
доктар Яраш, Зося,
Славик. Спадабалася

псіхалагічнага адлюстравання жыцця. Вядома так-
сама, што ў яго манеры і транспасі тонкай дэталі,
жэст адвольнае «хоплівае» і знешні «фізічны»
бок з'явіўся, аб вынасце, рух, фарбы. «Птушкі
і гнёзды» — новае пацярпелася зноў абавязіць
таленту пісьменніка і рэзкім з тым дэталізаваць
пункт гледжання, што Я. Брыль, бласпярчы, ска-
заў, раней меў вельмі
цімянае ўяўленне аб
літаратуры беларуска-
га народа. Цяпер па-
знаёміўся з ёю бліжэй
і вельмі рады гэтаму
знаёмству. Надаўна
прачытаў «Сэрца на
далоні» І. Шамякіна.
Кніга спадабалася. Спа-
дабалася яе героі —
доктар Яраш, Зося,
Славик. Спадабалася

псіхалагічнага адлюстравання жыцця. Вядома так-
сама, што ў яго манеры і транспасі тонкай дэталі,
жэст адвольнае «хоплівае» і знешні «фізічны»
бок з'явіўся, аб вынасце, рух, фарбы. «Птушкі
і гнёзды» — новае пацярпелася зноў абавязіць
таленту пісьменніка і рэзкім з тым дэталізаваць
пункт гледжання, што Я. Брыль, бласпярчы, ска-
заў, раней меў вельмі
цімянае ўяўленне аб
літаратуры беларуска-
га народа. Цяпер па-
знаёміўся з ёю бліжэй
і вельмі рады гэтаму
знаёмству. Надаўна
прачытаў «Сэрца на
далоні» І. Шамякіна.
Кніга спадабалася. Спа-
дабалася яе героі —
доктар Яраш, Зося,
Славик. Спадабалася

псіхалагічнага адлюстравання жыцця. Вядома так-
сама, што ў яго манеры і транспасі тонкай дэталі,
жэст адвольнае «хоплівае» і знешні «фізічны»
бок з'явіўся, аб вынасце, рух, фарбы. «Птушкі
і гнёзды» — новае пацярпелася зноў абавязіць
таленту пісьменніка і рэзкім з тым дэталізаваць
пункт гледжання, што Я. Брыль, бласпярчы, ска-
заў, раней меў вельмі
цімянае ўяўленне аб
літаратуры беларуска-
га народа. Цяпер па-
знаёміўся з ёю бліжэй
і вельмі рады гэтаму
знаёмству. Надаўна
прачытаў «Сэрца на
далоні» І. Шамякіна.
Кніга спадабалася. Спа-
дабалася яе героі —
доктар Яраш, Зося,
Славик. Спадабалася

псіхалагічнага адлюстравання жыцця. Вядома так-
сама, што ў яго манеры і транспасі тонкай дэталі,
жэст адвольнае «хоплівае» і знешні «фізічны»
бок з'явіўся, аб вынасце, рух, фарбы. «Птушкі
і гнёзды» — новае пацярпелася зноў абавязіць
таленту пісьменніка і рэзкім з тым дэталізаваць
пункт гледжання, што Я. Брыль, бласпярчы, ска-
заў, раней меў вельмі
цімянае ўяўленне аб
літаратуры беларуска-
га народа. Цяпер па-
знаёміўся з ёю бліжэй
і вельмі рады гэтаму
знаёмству. Надаўна
прачытаў «Сэрца на
далоні» І. Шамякіна.
Кніга спадабалася. Спа-
дабалася яе героі —
доктар Яраш, Зося,
Славик. Спадабалася

тата — сваёй надзённасцю, сучаснасцю
нашаму часу. Раман чытаецца лёгка, з
цікавасцю, прымушае думаць. Але...
— Аўтар паспрабаваў расказаць нам аб
брыгадзе камунісцкай працы. Я сам
працаваў на заводзе ў камунісцкай
брыгадзе, добра ведаў тых, хто быў по-
бач са мной і воль мне гаворыць аб
гэтым пісьменніку. Само сабой зразумела,
я чакаў, што пісьменнік скажа мне пра
гэта нешта сава, раней мне не вядомае.
На жаль, ён сказаў нават менш, чым я
ведаю. Брыгада ў рамане паказана схем-
матычна, невыразна. Члены яе худы-
ня, не людзі, а жывыя дэкларацыі. Га-
ворачы яны аб усім вельмі правільна і,
значыць, ненаатуральна. Увасабленнем
гэтай ненаатуральнасці атрымаўся ў пер-
шую чаргу Тарас, хоць, вядома, намеры
аўтара былі зусім іншыя.

Больш спадабаўся Славик. Аднаму
так сказаць, пераная, а — падабаецца,
нечым прываблівае. Праўда, мне здаец-
ца, што для сваіх гадоў ён гаворыць за-
надта шмат разумных рэчаў, што такса-
ма гучыць ненаатуральна.

І яшчэ воль пра што, Шыкоўч узяў
на себе задачу вярнуць добрае імя пад-
поллю. Аднак аб гэтым у рамане сказа-
на вельмі мала, нягледзячы на тое, што
гэта — галоўная рухавіца спружына
сюжэта. Асноўныя носьбіты ідэй часціны
падполля знікаюць са старонак рамана,
як нажыць, не стунушы дзвярмі. Ду-
маецца, што раман ад гэтых праіграе.

А. МАТОРНАВА, загадчыца бібліятэкі:

— На пачатку хацу
сказаць некалькі слоў
аб аўтары. У апош-
няй гады беларуская
літэратура ўсё больш
чытаюць. Асабліва
маладыя моладзі. І
тут не маю на ўвазе
толькі кнігі нашых класі-
каў — Коласа, Чор-
нава, Бядулі. Ахвотна
чытаюць нашы людзі
Мележа, Брыля, Ша-
мякіна. Дарчы, пра двух
апошніх. Яны Брыль,
які а заўважыла, чыта-
юць больш падрыхтаваны чытачы, Ша-
мякіна — усё. Чаму? Пытала пра
гэта многіх чытачоў. Думаецца так
няхай сабе наўна, але ж, маюцца, зразу-
мела: маўляў, Брыль — пісьменнік
вельмі інтэлектуальны ў сваіх кнігах,
любіць дужа глыбока зазіраць у душу
чалавека, і таму яго трэба чытаць вельмі
ўважліва. Шамякін жа піша лёгка,
займальна, знаходзіць нечымнае сюжэт-
ныя павароты. Уткнуцца ў яго кнігу і
яна захаліла, падгане, — а што будзе
далей. І яшчэ па прастаце сваёй дада-
чы: воль каб Брыль паучыўся ў Ша-
мякіна займальнасці, а Шамякін у Бры-
ля — глыбіню ў пачае чалавека, яго
ўсхваляванасці, лірызму — было б дужа
добра.

І яшчэ воль пра што, Шыкоўч узяў
на себе задачу вярнуць добрае імя пад-
поллю. Аднак аб гэтым у рамане сказа-
на вельмі мала, нягледзячы на тое, што
гэта — галоўная рухавіца спружына
сюжэта. Асноўныя носьбіты ідэй часціны
падполля знікаюць са старонак рамана,
як нажыць, не стунушы дзвярмі. Ду-
маецца, што раман ад гэтых праіграе.

А. ГАФШЭЙН, ваеннаслужачы:

Я не беларус. У
Беларусі жыў два га-
ды, і прызнаюся шы-
ра, раней меў вельмі
цімянае ўяўленне аб
літаратуры беларуска-
га народа. Цяпер па-
знаёміўся з ёю бліжэй
і вельмі рады гэтаму
знаёмству. Надаўна
прачытаў «Сэрца на
далоні» І. Шамякіна.
Кніга спадабалася. Спа-
дабалася яе героі —
доктар Яраш, Зося,
Славик. Спадабалася

А. ГАФШЭЙН,
ваеннаслужачы:

псіхалагічнага адлюстравання жыцця. Вядома так-
сама, што ў яго манеры і транспасі тонкай дэталі,
жэст адвольнае «хоплівае» і знешні «фізічны»
бок з'явіўся, аб вынасце, рух, фарбы. «Птушкі
і гнёзды» — новае пацярпелася зноў абавязіць
таленту пісьменніка і рэзкім з тым дэталізаваць
пункт гледжання, што Я. Брыль, бласпярчы, ска-
заў, раней меў вельмі
цімянае ўяўленне аб
літаратуры беларуска-
га народа. Цяпер па-
знаёміўся з ёю бліжэй
і вельмі рады гэтаму
знаёмству. Надаўна
прачытаў «Сэрца на
далоні» І. Шамякіна.
Кніга спадабалася. Спа-
дабалася яе героі —
доктар Яраш, Зося,
Славик. Спадабалася

псіхалагічнага адлюстравання жыцця. Вядома так-
сама, што ў яго манеры і транспасі тонкай дэталі,
жэст адвольнае «хоплівае» і знешні «фізічны»
бок з'явіўся, аб вынасце, рух, фарбы. «Птушкі
і гнёзды» — новае пацярпелася зноў абавязіць
таленту пісьменніка і рэзкім з тым дэталізаваць
пункт гледжання, што Я. Брыль, бласпярчы, ска-
заў, раней меў вельмі
цімянае ўяўленне аб
літаратуры беларуска-
га народа. Цяпер па-
знаёміўся з ёю бліжэй
і вельмі рады гэтаму
знаёмству. Надаўна
прачытаў «Сэрца на
далоні» І. Шамякіна.
Кніга спадабалася. Спа-
дабалася яе героі —
доктар Яраш, Зося,
Славик. Спадабалася

псіхалагічнага адлюстравання жыцця. Вядома так-
сама, што ў яго манеры і транспасі тонкай дэталі,
жэст адвольнае «хоплівае» і знешні «фізічны»
бок з'явіўся, аб вынасце, рух, фарбы. «Птушкі
і гнёзды» — новае пацярпелася зноў абавязіць
таленту пісьменніка і рэзкім з тым дэталізаваць
пункт гледжання, што Я. Брыль, бласпярчы, ска-
заў, раней меў вельмі
цімянае ўяўленне аб
літаратуры беларуска-
га народа. Цяпер па-
знаёміўся з ёю бліжэй
і вельмі рады гэтаму
знаёмству. Надаўна
прачытаў «Сэрца на
далоні» І. Шамякіна.
Кніга спадабалася. Спа-
дабалася яе героі —
доктар Яраш, Зося,
Славик. Спадабалася

псіхалагічнага адлюстравання жыцця. Вядома так-
сама, што ў яго манеры і транспасі тонкай дэталі,
жэст адвольнае «хоплівае» і знешні «фізічны»
бок з'явіўся, аб вынасце, рух, фарбы. «Птушкі
і гнёзды» — новае пацярпелася зноў абавязіць
таленту пісьменніка і рэзкім з тым дэталізаваць
пункт гледжання, што Я. Брыль, бласпярчы, ска-
заў, раней меў вельмі
цімянае ўяўленне аб
літаратуры беларуска-
га народа. Цяпер па-
знаёміўся з ёю бліжэй
і вельмі рады гэтаму
знаёмству. Надаўна
прачытаў «Сэрца на
далоні» І. Шамякіна.
Кніга спадабалася. Спа-
дабалася яе героі —
доктар Яраш, Зося,
Славик. Спадабалася

псіхалагічнага адлюстравання жыцця. Вядома так-
сама, што ў яго манеры і транспасі тонкай дэталі,
жэст адвольнае «хоплівае» і знешні «фізічны»
бок з'явіўся, аб вынасце, рух, фарбы. «Птушкі
і гнёзды» — новае пацярпелася зноў абавязіць
таленту пісьменніка і рэзкім з тым дэталізаваць
пункт гледжання, што Я. Брыль, бласпярчы, ска-
заў, раней меў вельмі
цімянае ўяўленне аб
літаратуры беларуска-
га народа. Цяпер па-
знаёміўся з ёю бліжэй
і вельмі рады гэтаму
знаёмству. Надаўна
прачытаў «Сэрца на
далоні» І. Шамякіна.
Кніга спадабалася. Спа-
дабалася яе героі —
доктар Яраш, Зося,
Славик. Спадабалася

псіхалагічнага адлюстравання жыцця. Вядома так-
сама, што ў яго манеры і транспасі тонкай дэталі,
жэст адвольнае «хоплівае» і знешні «фізічны»
бок з'явіўся, аб вынасце, рух, фарбы. «Птушкі
і гнёзды» — новае пацярпелася зноў абавяз

ГОСЦІ НАРОДНЫХ ТЭАТРАУ

Рэжысёр рабоча-сялянскага народнага тэатра горада Трыбеля Вернер Гейбель і рэжысёр сельска-народнага тэатра горада Боўрэбха Эдмунд Баумбах (Германская Дэмакратычная Рэспубліка) пажадалі вывучыць вопыт народных тэатраў Беларусі. І вось на працягу дванаціці дзён яны знаёмлілі з дзейнасцю беларускіх аматараў сцэны.

Госці пабывалі ў народных тэатрах Баранавіч, Рагачова, Рэчыцы, Маладзечна. Яны сутрачалі з артыстамі, цікавіліся рэпертуарам, гледзелі лепшыя пастаноўкі.

Цікава сутрача абодва і ў Барысаве. Тут былі паказаны сцэны са спектакля «Глыбокая памяць па аднайменнай раману І. Шамкіна. Госці расказалі пра работу народных тэатраў Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі.

ДРУЖБА ДВУХ ЧАСОПІСАЎ

Вялікая і даўняя дружба ў беларускага часопіса «Полымя» і Украінскага «Жовтня» (г. Львоў).

Як вядома ўжо чытачам, часопіс «Полымя» ў дзевятым нумары змясціў вялікую паборку твораў украінскіх пісьменнікаў — аўтараў «Жовтня», працэзаванаў некалькіх кніжак вершаў і прозаў, што выйшлі на Украіне. У адказ на гэта часопіс «Жовтень» свой дзевятый нумар амяла цалкам прывядзеным беларускай літаратурай. Пад узорнай «Беларусь» сінвавога сёстра Украіны надрукаваны тры намеры пра жыццё нашай рэспублікі — П. Ігульскага, Т. Мыгаль, «Песня з Вяршы», С. Панізіна «Паміж зямлі», С. Бабронка «Вечны горад», У. Перавалова на украінскую мову часопіса «Полымя» сваіх чытачоў з аповяданнімі Я. Брыля, Я. Сірыгана, І. Пташніківа, Б. Сачані, з вершамі І. Урбанічы і Т. Танік, П. Панчанкі, П. Броўкі, А. Кулішова, С. Грахоўскага, Л. Гейноша, А. Вялікіна, М. Калачынскага, М. Аўрамяна, А. Наўроўскага, Р. Бардуліна, Г. Бураўкіна, В. Макарэвіча. З рэцэнзіямі на творы беларускай літаратуры выступілі М. Ільчынкі, М. Станіслаў, І. Матарнік, У. Руданка, Л. Валавец, Л. Сянін, С. Трафімук, У. Караткевіч выступілі з аглядам беларускай паэзіі апошніх год. С. Александровіч з артыкулам пра Л. Урбанічу, а Р. Някая надрукаваў успаміны пра Ю. Мельнічука. На старонках «Жовтня» змяшчаюцца таксама байкі У. Корбана і Э. Валасевіча, песні М. Пташніківа на словы В. Брыля «Ручнікі», а таксама графічныя ілюстрацыі мастакоў і шырокае інфармацыя аб культурным жыцці нашай рэспублікі.

Удзельнікі 25-годдзя ўз'явання Заходняй Украіны ў адзіную Савецкую дзяржаву ў Брэсце, у педінстытуце імя А. С. Пушкіна, адбылі сумеснае падарожжа ў справядліва перад чытацкім рэдакцыяй двух братніх часопісаў. На пасяджэнні выступілі галоўны рэдактар часопіса «Жовтень» Я. Сіслаў Братунь і адказны сакратар часопіса «Полымя» Аляксей Бяляш. Яны паказалі чытацкаму сабраццву рэдакцыю, рэдакцыйны кабінет і пачыталі частку з работ беларускай пісьменніцы Р. Вянічкі, М. Тарноўскай, М. Раманчанка, М. Танік, У. Калесініч, Б. Сачанка, а таксама балгарскай беларускай Р. Г. Вялікай, які цярпае гошчы ў Беларусі.

Украінскія пісьменнікі пазнаёмліліся з Брэстам, наведалі Брэсцкую крэпасць і Белавенскую пушчу.

КАЛІ І ХТО СТВАРЫЎ «СЛОВА АБ ПАЛКУ ІГАРАВІМ»?

У дзевятым нумары часопіса «Вопросы истории», які толькі што выйшаў, падарэзана (на дваццаці чэсепісных старонках) выкладзены змест дыскусіі па некаторых пытаннях, якія датычаць часу стварэння і аўтарства «Слова аб палку Ігаравім».

Дыскусія была праведзена ў аддзяленні гісторыі Акадэміі навук СССР. Падставай для яе з'явілася канцэпцыя доктара гістарычных навук Аляксандра Зіміна. Даследчыца, які ўдзельнічалі ў дыскусіі, былі — правадзейны член Акадэміі навук СССР Б. Рыбакоў, акадэмік Акадэміі навук Украінскай ССР Н. Гудзіц, члены-карэспандэнты Акадэміі навук СССР А. Арцыхоўскі, Д. Ліхачоў, Ф. Філіп і іншыя выдатныя савецкія вучоныя.

У ходзе абмеркавання А. Зімін назваў «Слова» «загадкай з пяццю ключамі». Зімін лічыць, што адзін з гэтых ключоў падобны французскаму следчому Мазоні, а другі — рускаму, які вядома, спіс «Слова» трапіў у 90-х гадах XVIII стагоддзя ў ўпершыню быў апублікаваны ім у друку ў 1800 годзе. Канцэпцыя Зіміна блізка да пункту гледжання французскага следчавіка А. Мазона, які адносіць «Слова» да «стылізацыі», створанай або самім Мусіным-Пушкіным або некім з яго сучаснікаў.

Дыскусія ў Акадэміі навук СССР

Спробы даказаць, што ў XII стагоддзі на Русі не мог быць напісаны твор такой высокай эстэтычнай каштоўнасці, як «Слова», рабіліся і раней. А. Зімін паўтэрыў іх, нягледзячы на тое, што ў мінулым яны называліся аб'яргаліся.

У абмеркаванні пытанні, узятых Зіміным, прынялі ўдзел гісторык, археолаг, лінгвіста, літаратуразнаўца. Сярод 32 прамоўцаў, якія ўдзельнічалі ў дыскусіі, былі — правадзейны член Акадэміі навук СССР Б. Рыбакоў, акадэмік Акадэміі навук Украінскай ССР Н. Гудзіц, члены-карэспандэнты Акадэміі навук СССР А. Арцыхоўскі, Д. Ліхачоў, Ф. Філіп і іншыя выдатныя савецкія вучоныя.

У ходзе абмеркавання А. Зімін назваў «Слова» «загадкай з пяццю ключамі». Зімін лічыць, што адзін з гэтых ключоў падобны французскаму следчому Мазоні, а другі — рускаму, які вядома, спіс «Слова» трапіў у 90-х гадах XVIII стагоддзя ў ўпершыню быў апублікаваны ім у друку ў 1800 годзе. Канцэпцыя Зіміна блізка да пункту гледжання французскага следчавіка А. Мазона, які адносіць «Слова» да «стылізацыі», створанай або самім Мусіным-Пушкіным або некім з яго сучаснікаў.

кова Кенігсбергскіх летапіс. Зімін лічыць, што ён вызначыў паходжанне моўнага складу «Слова», у прыватнасці, арыентаваны, што сустракаецца ім. Ён быць чым бы разгадаў загадку стварэння аднаго ўрыўка «Слова» з урыўкам псеўдаграфічнага Апостала. Зімін лічыць, што гэты ўрыўак спісаў Апостала і ўставіў у «Слова» Мусіна-Пушкін, які зрабіў і іншыя ўставкі ў арыгінальны твор Выкоўскага. І, нарэшце, Зімін лічыць, што ён першы назваў сапраўднага аўтара «Слова» — архімандрыта Выкоўскага.

На аснове сваёй канцэпцыі А. Зімін рэканструяваў той спіс «Задоншчыны», які, на яго думку, загінуў потым і якім быццам бы карыстаўся архімандрэц Выкоўскі, стварачы «Слова аб палку Ігаравім».

Некалькі палеанічных канцэпцыяў Зіміна знайшлі станоўчую адказку ў шэрагу гісторыкаў і літаратуразнаўцаў (С. Азбелеў, Я. Лур'е, А. Нікалаев). Але большасць прамоўцаў, сярод якіх былі найбольш аўтарытэтычныя, даследчыкі старажытнарускай літаратуры, лічыць зусім неабгрунтаванымі ўсе тэорыі Зіміна. На абмеркаванні гаварылася, што Зімін стварыў штучную і адвольную рэканструкцыю так званай «Падрабязнай» рэдакцыі «Задоншчыны», якую быццам бы і карыстаўся архімандрэц Выкоўскі. Стварэнню гэту рэканструкцыю, Зімін падарыў тэкст «Задоншчыны» да тэксту «Слова», а потым, спецыяльна на падобства падобных «падцэпных» месцаў, стаў даказаць запэўніваць характар «Слова».

Удзельнікі абмеркавання аб'яргалі сцвярджэнне Зіміна, што ў «Слове» фігуруюць памылкі, факты, лексічныя выра-

зы, якія не мелі месца ў XII стагоддзі. Так, напрыклад, Зімін сцвярджае, што ў XII стагоддзі жонкі называлі іны раз па імені мужа, але ніколі па ўзвешу, як звычайна ў «Слове» жонка Ігара Яраслаўна. Гэта паказана падставай. Так, у летапісах жонка князя Мсціслава Уладзіміравіча называлася Дамітраўна, жонка Уладзіміра Ігаравіча — Канчакоўна. Зімін лічыць адным з доказаў позігма паходжання «Слова» тое, што ў ім некалькі разоў ўспамінаецца «харалужныя мячы», у той час як мячы з усходняй тыгальнай сталі павіліся на Русі быццам бы толькі ў XIV стагоддзі. На абмеркаванні было даказана, што ў сапраўдзай тэксце мячы на Русі існавалі ў XII стагоддзі, а вось у XIV яны ўжо зніклі і былі заменены шаблямі; Зімін прыводзіць як доказ вымыслы аўтара «Слова» ўспаміненне ў гэтым творы аб рабятных на трэскі палавецкіх шлемах. Зімін гаворыць, што гэтага не магло быць, таму што палавецкія шлемы былі металічнымі і не маглі быць перагораны ў трэскі. На абмеркаванні ўстанавілася, што шлемы дамаганскай Русі таксама, як і палавецкія шлемы, часцей за ўсё былі не цэлыя, а скляпаныя і пры моцным удары раскоўваліся.

Тры дні ішо абмеркаванне. Падарэзаны яго вынікі, акадэмік Я. Жукаў сказаў, што А. Зіміну не ўдалося даказаць правільнасці сваёй тэорыі. Жукаў лічыць, што хоць «Слова» мае, несумненна, шмат аспектаў, якія патрабуюць далейшага вывучэння, аднак выбары Зіміным напрамкаў даследавання гэтага найвялікшага помніка старажытнарускай літаратуры зусім неапраўданы.

«ХАРАВАЯ ВЯСЕЛЬНАЯ»

На Бабурыскім драўнапрацоўчым камбінате працуе многа моладзі. Тут часта сустракаюць камсамольскія вяселлі. Толькі за апошні год маладыя рабочыя ўрачыста адзначалі каля 30 шлюбав. І кожны раз юнакі і дзяўчаты сумалі, што няма добрай вясельнай песні. Свае думкі яны выказалі некалькім беларускаму кампазітару Я. Ціцюкаму.

Надаўна Яўген Карлавіч ведаў камбінат і перадаў удзельнікам мастацкай самадзейнасці свой новы твор — песню «Харавая вясельная». Удзельнікі харавога калектыву рыхтуюць песню да рэспубліканскай Декады народнай творчасці.

Пабыўў кампазітар і ў гарадскім Доме настаўніка, з якім ён падтрымлівае творчую сувязь. Я. Ціцюк цікавіўся жыццём самадзейнасці артыстаў і падараваў харавому калектыву свае новыя творы.

М. БЯРЫЗІНСКІ.

СВАІМІ СІЛАМІ

Добрую ініцыятыву правалі кінафікатары Лобанскага раёна. У гарадскім пасёлку Лобань яны будуюць на грамадскіх асновах тыповае паміжынае для кінапрацтваў мастацтва.

Старанна працуюць на б'юджэтным аб'екце кінамеханік М. Коўшар, Ул. Пратасевіч, Л. Паўлю і іншыя.

А.ДН.

ЛЕРМАНТАЎ І КІНО

ДА 150-ГОДДЗЯ 3 ДНЯ НАРАДЗІННЯ М. Ю. ЛЕРМАНТАВА

Высока ў Каўказскіх горах, там дзе пануюць вятры ды сонца, ракінуцца незвычайны лагер — гэта Цэнтральная студыя дзіцячых і юнацкіх фільмаў імя Горькага пачала здымаць новага мастацкага шырокафармацыйнага фільма па раману Міхалы Лермантава «Герой нашага часу». Тут створаны цэлы комплекс докарары: аўл, частка Уладзіміра і Кізіяра, крэпасць. Заслужаны дзеяч мастацтва РСФСР рэжысёр фільма Станіслаў Растоцкі расказаў:

— Аб гэтым творы я марыў з юнацкіх гадоў. Мне хацелася правобраз Пячорына паказаць лес цэлага пакалення 30-х гадоў мінулага стагоддзя. І вось мы выехалі ў месцы, апісаныя Лермантавым у рамане «Герой нашага часу».

Наш фільм складаецца з пяці аповесцей, кожная з якіх паступова раскрывае вобраз галоўнага героя. Эканамічны раман, мы хочам дакладней узяць яго кампазіцыйную пабудову, захаванні некарануты спецаб'ягавы манеру лермантаўскага аповядання.

Аповесці «Бэла» і «Максім Максімавіч» з'яўляюцца нібы экспазіцыяй характараў героя. У першай з іх мы даведваемся пра тое, што герой выкрадае дзіўчачку, дачку мясцовага князька, але хутка, стаўшы раўнадушным да яе, выменьвае яе на пародзістага скакуна... У другой мы бачым Пячорына ўжо сталым, але духоўна надламаным чалавекам, які накіроўваецца служыць у Персію...

У «Тамані» Пячорын малады, поўны радаснага адчування жывца, а ў апошняй філасафійнай аповесці «Фаталіст» ён з'явіцца перад намі адважным чалавекам з ужо сталым характарам.

Павінен сказаць, што ва ўсіх аповесцях раскрываецца яго асноўны рыс — атэістычнасць, магнутая руская натура, з'яўленая надламаная бясцельна і песнізмам дваранства, якое не знаходзіць прымянення сваім сілам.

Складаецца пастаноўкі заклочаецца ў дакладным узаўважэнні этнаграфічных асаблівасцей — нацыянальных звычайў, танцаў, дэжытоўкі. Жаданне максімальна наблізіцца да раману патрабавала ад нас навуковага пошуку. Мы знайшлі рэшткі крэпасці Каменны Брод, дзе разгортвалася падзеі адной з аповесцей раману. Нам удалося знайсці сапраўдныя нацыянальныя нацыянальныя ўзросты ўражанні і жаночыя святоточны ўражанні, аздобы і зброю. У аповесці «Бэла» апісаны конь вельмі радкай масці Карэзгі. І наня мы знайшлі такога.

Натурныя здымкі даволі складаныя — мы праводзім іх у месцах падаў, апісаных у рамане. За мінулыя гады многае змянілася ў нашай краіне. З'явілася магнутыя будыні гідрастанцыі, пабудаваныя мачты высаканальтнай перадачы. У сувязі з гэтым нам і прыйшло ўзяцца ў горы, у цяжкаадступныя месцы. Для выканання ролю Бэлы, Назбія, Азамата мы запрасілі кабардынскіх артыстаў. У фільме яны будуць гаварыць на сваёй роднай мове...

Фільм «Герой нашага часу» Станіслава Растоцкага — не першая эканізацыя твораў Лермантава. Рускія кінематграфісты неад-

наразова звярталіся да творчасці выдатнага рускага паэта. Першыя эканізацыі яго твораў датуюцца 900-мі гадамі. Так, вясной 1903 года на экраны Расіі з'явілася драма ў чатырох сцэнах «Песня пра кушча Калашнікава» рэжысёра В. Ганчарова. Фільм здымаў адзін з першых апэратараў В. Свєрсеі. Галоўныя ролі выконвалі зоркі рускага экрану — Пятро Чардынін, Іван Мазжухін, Ганчарова, Грому.

Піонер айчынай кінавытворчасці Аляксандр Ханжонкаў выпусціў у 1910 годзе фільмы «Вадзім» і «Маскарад». Спэцыйнай і рэжысуру ажыццявіў Пятро Чардынін, а ў наступным годзе на экраны з'явіўся «Дэман» (рэжысёр І. апэратар Д. Вітроц). Да стагоддзя з дня нарадзіня М. Ю. Лермантава ў кіназатрахах пачалі дэманстравацца фільмы «Рускай залатоў серы» — «Уцякач» і «Ізмаіл-Бек» рэжысёра А. Волкава, «Аўл Бегутынскі» (магчыма, рэжысёр Н. Пятрова), «Маскарад» і пастаноўкі Дранкова, Скобелеўскі камітэт ажыццявіў пастаноўку «Тамані» — сцэнарый і рэжысура В. Старкевіча.

У савецкі час створана шмат стужак, сюжэтам для якіх служыць бессмертны творы Міхалы Лермантава. Гэта фільмы «Княжна Мэры», «Бэла», «Максім Максімавіч» (сцэнарый і рэжысура В. Барскава).

Вядомы кінарэжысёр Сяргей Герасімаў па ўласным сцэнары паставіў у 1941 годзе на «Ленфільме» драму Лермантава «Маскарад». Арбенія сыгралі Міхал Маравіч, Інін — Тамара Манарава. Гэта карціна прынесла С. Герасімаву сусветны поспех, два-

цаць тры гады яна не сыходзіць з экрану.

У гады вайны ў Душанбе рэжысёр Альберт Гендэльштэйн, апэратар Аляксандр Шаляноў і Марк Магдсон упершыню паказалі на экране вобраз мяцежнага паэта ў фільме «Лермантаў». Сцэнарый фільма напісаў Канстанцін Паустоўскі. У ролі Лермантава зняўся артыст Аляксей Кансоўскі.

...Здымачная група, якая працуе над «Героем нашага часу», павіна пераадолець нямагла цяжкасцей, каб перадаць на экране ўсе фарбы вельмі багатай лермантаўскай палітры. Хочацца, каб глядачы зведалі радасць новага знаёмства з класічным творам вялікага рускага паэта.

Яўген ЛІДЗІН (А.ДН.)

У Мінску праходзіць гастроль маладой эстраднай спявачкі Ірыны Брумскай (Масква), якая выконвае песні савецкіх і зарубешных кампазітараў у суправаджэнні Маскоўскага эстраднага аркестра. Пасля выступлення ў сталіцы артысты выступілі ў Барысаве і Віцебску. Мастацкі кіраванні калектыву В. Іваненкаў. Праграму вядзе Я. Краўцін. Фота У. КРУКА.

ІХ НОРАВЫ ІХ МАРАЛЬ

Факты з зарубешных газет і часопісаў

РЭКАРДСМЕНЫ ТВІСТА

Новым чэмпіёнам свету па працягласці выканання твіста стаў Джэймс Мекенсі. Ён напыняна танцаваў 99 гаўдін 12 мінут пакуль урач, што ўваходзіў у склад журы, не стаў праўляць болей за стан розуму танцоўра. Яго партнёра выйшла са спарбінцтва праз 94 гаўдзіны і 45 мінут. Абодва рэкардсмены знаходзяцца ў стане вялікага знясілення.

«Ліберасьен».

ДЫСКУСІЯ АБ МАНАКІНІ

Дыскусія з поваду ўваходжання ў моду манакіні — жаночых купальных касцюмаў без верхняга адзення — набывае шырокі розны колар.

Архіепіскап Кентэзберыйскі Майкл Рамсей рашуча выступіў за манакіні. Ён заявіў пра павышэнне гэтага свая густы ў галіне адзення. І калі нават гэтак адзенне здаецца крэйў дзіўным, мы павінны праявіць такт і не выказаць неадвадальна «Зусім інакш аднесіся да манакіні ў «Саюзе англійскай жанчын-аўтаматараў». Кіраўніцтва саюза звярнулася да ўсіх членаў з перананаўчай просьбай памагчымаці пазбягаць

ЖУЧЫ ЗАРААЮЦЬ ЦЫРУЛЬНІКА

Англійскія мужчынскія цырульнікі вымушаны павысіць плату за стрыжку, каб хоць як-небудзь звесці канцы з канцамі. Справа ў тым, што колькасць кліентаў за апошні час рэзка знізілася. Маладзё, якая раней прыходзіла стрыгчыся кожныя два тыдні, цяпер прыходзіць раз у тры — чатыры месяцы. Прычына гэтага — перайманне вонкавага выгляду членаў ансамбля «жучоўка», якія з такім поспехам гастроліруюць не толькі ў краіне, але і за рубяжом.

«Дэйлі Уоркэр».

МОЛАДЗЬ ВЕСЕЛІЦА

Некалькі тысяч англійскіх юнакоў і дзяўчат сабраліся ў англійскім курортным гарадку Кляктон, каб весела правесці час. Вольшасць з іх прыехала на матэрыялах з іншых гарадоў. Для падачка яны перавярнулі і падалі на пляжы ўсе пераносныя кабіны для пераапраанання, кіескі і ўсё, што можна

«Вокенгэст».

ДАСПЯВАЛІСЯ

12-гадовая Дароц Бейнэр і яе сяброўка Монік Купер з Глазго пабывалі на канцэрце маладзёжнага ансамбля «Не-Іе-Іе». Пры гэтым дзяўчыны прыйшлі ў такі экстаз, што іх дэваласць завесці ў балюну. Навульска напрыточы рукамі і нагамі, дзяўчыны насільна выкрывалі гуры на матыў песенек, якія выконваліся на канцэрце. Пасля чатырох-пяці хвілін дзяўчыны кінуліся на пляжы і падалі перааносныя кабіны для пераапраанання, кіескі і ўсё, што можна

«Морген».

ГАЛОЎНЫ РЕДАКТАР Н. Е. ПАСХЕВІЧ.

Рэдакцыйная калегія: З. І. АЗГУР, Г. М. БУРАЎКІН, А. І. БУТАКОУ, К. Л. ГУБАРЭВІЧ, Т. А. ДУБКОВА, Г. М. ЗАГАРОДНІ, В. У. ІВАШЫН, А. М. КАШКІРЭВІЧ, В. Б. ЛАДЫГІНА, П. М. МАКАЛ'Я, А. Н. МАРЦІНОВІЧ [адказны сакратар], Р. К. САБАЛЕНКА [намеснік галоўнага рэдактара], І. А. САНКОВА, З. Ф. СТОМА, М. Г. ТКАЧОУ, Р. Р. ШЫРМА.

«Літаратура і мастацтва» выходзіць у аўтаркі і пятніцу.

НАШ АДРАС І ТЭЛЕФОНЫ:

г. Мінск, вул. Захарова, 19. Тэлефонны прыёмны рэдакцыі — 3-24-61, намеснага рэдактара — 3-24-04, аддзела літаратуры — 3-21-53, аддзела мастацтва — 3-24-62, аддзела культуры — 3-22-04, аддзела інфармацыі — 3-44-04, выдавецтва — 3-19-52, бухгалтэрыі — 3-11-03.

Індэкс 63856. Друкарня выдавецтва «Звязда». АТ 03115

НІЯМЯ СВЕДКІ

ЗЛАЧЫНСТВА ЦІ НЯШЧАСНЫ ВЫПАДАКІ КРЫМІНАЛІСТЫКА ДАЕ ДАКЛАДНЫЯ АДКАЗЫ

Невядлікі гарадок на Волзе. Але мясцовае аддзяленне міліцыі дабраўся празбылі чалавек і бізладна расказаў пра няшчасце: выпадкова спадарожніца, якую ён перавозіў на сваёй лодцы праз Волгу спаткнуўся, зваліўся ў ваду і патунаў. Цяпра і першая асенняя крмі пераходзілі вяртацца бы. Адзіны вядомачым здарэння бы сам расказчык. Імя і прозвішча ніжочыч засталіся невядомыя.

Няшчасны выпадак ці зланычства? Агляд лодкі нічога не высветліў. На стале следчага павіліся толькі кавалачак дрва з засохлым пламям і крыві. «Парэзў руку», — растлумачыў перавозчык. Парэзў на руц пацверджаў яго паказанні. Версія «няшчасны выпадак» здавалася праўдзай.

Праз дзень у аддзяленне міліцыі паступіла заява ад мясцовай жыхаркі Ю. Р.: дачка, якая непадоўга паехала ў гошці, знікла. У следчага ўзнікла думка, што жанчына, якая патунаўла, і дачка Ю. Р. — адна асоба.

Праз чатыры месяцы, калі з Волгі сыхоў лёд, на беразе ракі знайшлі труп невядомай. Твар тэлепаіны быў пакалечаны. Другая версія «уласнік лодкі» — зланычства. Атрымалася сур'ёзная абрунтавані: плямы крыві і знявачаны ўдарамі твар гварылі кучэй пра наўмыснае забойства, чым пра выпадковасць. Аднак у ланцугу разважанняў не хпіала аднаго зьяна: немагчыма было ўстанавіць асобу тапельчыні.

Вось там у гарадку на Волзе і павіліся эксперты Навукова-даследчага інстытута міліцыі, якія прыбылі з Масквы. Экспертыза пачалася ў пакоі дачкі Ю. Р., якая знікла. Рэчы, якія яна карысталася — адзенне, абутак, шаўткі, кнігі, запісныя кніжкі — апрашуваліся апыльшчым, падоным кучэй на пыласць, чым на прыкладу крміналістаў. Пад струменем распыляемага прапарата на прадметах праступалі сляды палышу. Эксперты параўноўвалі іх з узорамі на палыхах людзей, якія калі-небудзь заходзілі або маглі заходзіць у пакой. Старанна аніла дазволіў выдзельні каля дзесяці «нічых» слядоў з аднолькавым узорам.

Іны маглі належаць дачцы Ю. Р. Заставалася атрымаць адказы на

цаў жанчыны, якая загінула. Але нават пачынаючы крміналістам вядома, што пасля двухтыгяднёвага знаходжання ў вадзе скура на руках тапельчыні знікла. Год назад падобнае становішча паставіла б экспертаў у тупік. Цяпра жа дзякуючы расправаванню ў інстытуце і неаднаразова пераваранаму спосабу эксперты знялі адліткі палышу тапельчыні. Іх малюнак супаў з малюнкам «нічых» слядоў, знойдзеных у пакоі дачкі Ю. Р.

Версія «уласнік лодкі — забойца» набывала праўдзавасць. Аднак многае заставалася няясным, а па іспісанаму правілу юристаў усё сумніваваемага або падазраемага.

Эксперты працягвалі сваю работу. Яны анілявалі плямы крыві на дошчачы, падарэзанай у лодцы. Калі тата кроў жанчыны, уласнік будзе выкрываць — бо ён катэгарычна сцвярджаў, што ў той трагічны дзень параўлаў лодку. Спосаб, які дазваляе вызначыць пол чалавека па свежай крыві, даўно вядомы медыкам, але ў дадзеным выпадку ён быў бескарны: эксперты мелі справу з плямамі засохлай крыві. Гэта не спыніла следства: вучоны інстытута міліцыі ўдалося расправаваць метал усталявання полу чалавека па плямах крыві шматгадовай даўнасці. Тут гварыў ішла пра некалькі месяцаў — пасля стараннага анілізу было даказана: на дошчачы — плямы мужчынскай крыві. Група крыві ўласніка лодкі супаўла з дадзеным анілізам.

Але чаму ж пакалечаны твар тапельчыні? Імяна ж на гэтым грунтавалася версія «уласнік лодкі — зланычца». Уважлівая экспертыза растлумачыла: твар тапельчыні знявачаны ўдарамі вінта паравоза.

Існа была ўсталявана. Экспертыза павярэдзіла — адбыўся няшчас